

Policy paper

Co čekat od nového klimaticko-energetického balíčku Fit for 55?

Lucie Vinařská

Obsah

Úvod	1
Co má být obsahem balíčku <i>Fit for 55</i> ?	1
Revize systému EU ETS	2
Zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích	3
Jak to vidí Česká republika?	3
Závěr	4

Shrnutí

Již v červenci by měla Evropská komise představit dlouho očekávaný klimaticko-energetický legislativní balíček s názvem *Fit for 55*, který odkazuje na nový klimatický cíl do roku 2030.

V prosinci 2020 totiž došlo ke schválení zvýšení evropského cíle pro snížení emisí do roku 2030 z původních 40 % na nových 55 % (oproti hodnotám z roku 1990).

Tímto krokem se chce EU přiblížit deklarovanému cíli klimatické neutrality do roku 2050. Do nového balíčku *Fit for 55* jsou proto vkládány velké naděje. Otázkou ale zůstává, jaké reformy legislativní balíček přinese a co to bude znamenat pro Českou republiku.

Úvod

Nový cíl snížení emisí, pro který v prosinci roku 2020 zvedly ruku všechny unijní státy, vyžaduje širokou úpravu stávající legislativy. Tu by měla Evropská komise představit 14. července jako nový klimaticko-energetický balíček s názvem *Fit for 55*.

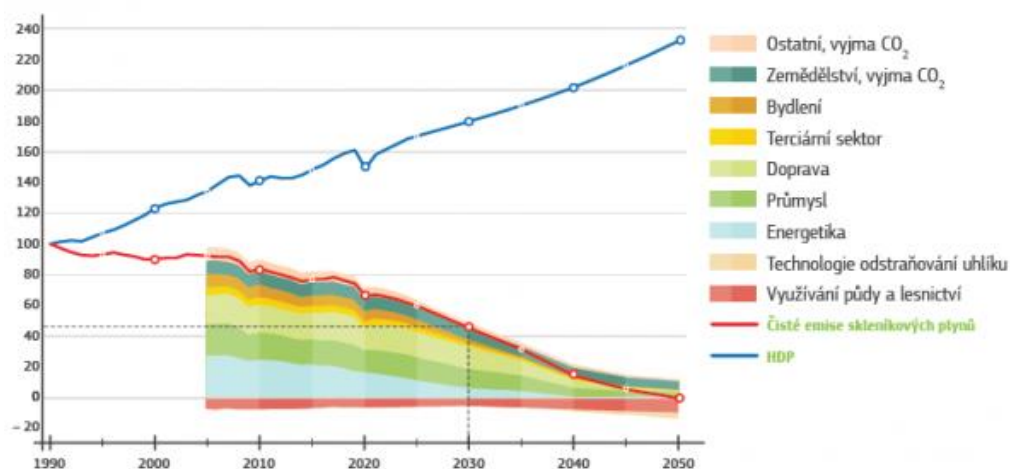
Nový legislativní balíček má být praktickou odpovědí na navýšení cíle pro snížení emisí do roku 2030 na 55 % oproti roku 1990, čemuž by se měly uzpůsobit veškeré klíčové sektory.

Navzdory nepříznivému vývoji koronavirové pandemie v celé Evropě se Evropská

komise ve svém pracovním plánu pro rok 2021 zavázala připravit a představit klimaticko-energetický balíček již v polovině roku. Rámování krize jako příležitosti dává prostor pro urychlení procesu zelené transformace. Evropská komise nyní tedy investovala velké množství sil do toho, aby pokoronavirová obnova „zezelenala“ a byla tak v souladu s cílem klimatické neutrality do poloviny století.

Představení nového legislativního balíčku předesílá již Zelená dohoda pro Evropu¹, kterou Evropská komise v čele s Ursulou von der Leyen představila v prosinci 2019 jako jeden ze svých pilotních projektů. Zelená dohoda reaguje na nutnost snižování emisí skleníkových plynů, k čemuž se EU zavázala v rámci Pařížské dohody už v roce 2015. Účelem Zelené dohody je dekarbonizovat Evropu a zároveň zajistit udržitelný růst evropského hospodářství. Na obrázku níže je patrné srovnání vývoje HDP a emisí skleníkových plynů od roku 1990 do současnosti společně s žádoucím vývojem do roku 2050. Zatímco HDP roste, emise

skleníkových plynů klesají. Zelená dohoda slouží jako strategický plán k dosažení klimatické neutrality, jehož součástí je mnoho různých iniciativ včetně klimatického zákona, strategie *Farm to Fork*, strategie biologické rozmanitosti nebo právě klimaticko-energetický balíček *Fit for 55*.

Zdroj obrázku: Evropská komise, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/fs_20_161_0.

Co má být obsahem balíčku *Fit for 55*?

Klimaticko-energetický balíček *Fit for 55* by měl nahradit předchozí Rámec v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 přijatý v roce 2014, kterým se EU zavázala do roku 2030 snížit emise skleníkových plynů o 40 % oproti roku 1990. S novou Komisí v roce 2019 ale přišly také ambicióznější cíle v oblasti klimatu.

Ohledně 55% cíle ale zdaleka nepanuje všeobecný konsensus. Někteří tvrdí, že je tento cíl až příliš ambiciózní, jiní prosazují naopak ještě vyšší cíl. Evropský parlament se ve svém prohlášení shodl na podpoře 65% cíli. Kritika směřovaná ke Komisi se týká převážně zavádějícího procenta snížení emisí. Ve skutečnosti se jedná o tzv. čistý cíl, do kterého se

¹ European Commission Presscorner, „European Green Deal“, 11.12.2019

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/e%20n/ip_19_6691.

započítává i uhlík pohlcený stromy a půdou, a tudíž dojde k reálnému snížení emisí jen okolo 50–53 %.²

Na základě posouzení dopadů, které si nechala Evropská komise vypracovat, by s původními opatřeními včetně zmíněného cíle snížení emisí jen o 40 % EU případně nebyla schopna uhlíkové neutrality v roce 2050 dosáhnout, dokonce by se k ní skoro ani nepřiblížila. Dle odhadů by v roce 2050 došlo ke snížení emisí jen o 60 %.³ Zelená dohoda, a nyní již hlavně klimatický zákon počítají s navýšením tohoto cíle na 55 %. Implementaci navýšeného cíle do různých odvětví zajistí právě *Fit for 55*.

Dle pracovního plánu pro rok 2021 plánuje Evropská komise do balíčku zahrnout mimo jiné revizi cílů týkajících se obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti. Dále plánuje zahrnout také zpřísnění požadavků na energetickou náročnost budov. Ke snaze o výraznější snižování emisí má dojít také v dalších oblastech jako je například využívání půdy, zdanění energie, nařízení o sdílení úsilí (*effort sharing*) a systém obchodování s emisními povolenkami.⁴

Revize systému EU ETS

S jistotou lze říci, že reforma systému obchodování s emisními povolenkami (*European Union Emission's Trading System, EU ETS*) bude hrát v implementaci klimatického cíle klíčovou roli. Jedná se o velmi úspěšný ekonomický nástroj, který EU využívá k eliminaci produkce skleníkových plynů. Zjednodušeně řečeno by pro producenty emisí tak mělo být levnější snížit své emise než platit za jejich produkci. Tímto EU nepřímo podněcuje

firmy k investicím do čistých, bezemisních technologií.

Již delší dobu je předmětem debaty rozšíření stávajícího systému o nové sektory. Doposud jsou do systému zahrnuty jen emise ze sektorů energetiky, průmyslu a vnitroeuropejské letecké dopravy. Podle plánů Evropské komise se uvažuje navíc o zahrnutí sektoru silniční dopravy, sektoru budov a mezinárodní letecké a námořní dopravy.

V sektorech zahrnutých pod EU ETS emise doposud klesaly rychleji než emise ze sektorů, které jsou mimo EU ETS. I to je důvodem, proč Evropská komise zvažuje zahrnutí právě výše zmíněných sektorů. Silniční doprava v současnosti produkuje 71 % emisí z celého sektoru dopravy, který je sám odpovědný za čtvrtinu celkových emisí EU.⁵ Sektor budov je rovněž odpovědný skoro za 36 % emisí EU.⁶ Problémem jsou nedostatečné investice do renovací stárnoucích budov a jejich vysoká energetická náročnost.

Nově se v rámci reformy systému EU ETS navíc uvažuje o zvýšení lineárního redukčního faktoru, který zajistí, že bude každým rokem ubývat více povolenek. Také se uvažuje o zastropování množství povolenek v oběhu.⁷ Dalším problémem, který systém provází, je vydávání části emisních povolenek zadarmo, což tyto povolenky činí bezcennými a nedochází tak k naplňování jejich účelu. Příjmy, které ale z povolenek státům plynou (v roce 2018 se jednalo skoro o 14 miliard EUR), zpětně financují nízkoemisní technologie v energetice a modernizaci energeticky náročných průmyslových odvětví.⁸

² Euractiv, „EU Commission clashes with Parliament over net 2030 climate target“, 5. 3. 2021 <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/eu-commission-clashes-with-parliament-over-net-2030-climate-target>.

³ European Parliament, „Legislative Train Schedule: Fit for 55 Package under European Green Deal“ <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/package-fit-for-55>.

⁴ European Commission Presscorner, „2021 Commission Work Programme – from strategy to delivery“, 19. 10. 2020 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_194_0.

⁵ EEA, „Transport“, 5. 5. 2020 <https://www.eea.europa.eu/themes/transport/intro>.

⁶ European Commission, „Buildings performance Factsheet“ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/buildings_performance_factsheet.pdf.

⁷ Europeum, „Doporučení vyplývající z diskuze Národního konventu k reformě EU ETS“, 9. 4. 2021 <https://www.europeum.org/data/articles/doporuceni-eu-ets-fin.pdf>.

⁸ European Commission, „Revision for phase 4 (2021-2030)“ https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/revision_en.

Zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích

Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích (*Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM*) je druhým zásadním nástrojem, který by se měl v legislativním balíčku *Fit for 55* objevit. Někdy se také nazývá uhlíkovým clem. Jedná se o nástroj, který má odradit evropské firmy od přesouvání produkce za hranice EU právě kvůli zvýšenému tlaku na snižování emisí v Unii. V praxi by to znamenalo zavedení tzv. uhlíkového cla na určité emisně náročné produkty (například na cement, ocel, elektřinu, chemikálie, papír, sklo a další).

Zavedení uhlíkového cla by však v obecné rovině mohlo být považováno za kontroverzní ve vztahu k pravidlům v rámci WTO a dohod o volném obchodu. Legislativa proto musí být navržena takovým způsobem, aby nebyla diskriminační a protekcionistická vůči ostatním státům. Další příjem, který by Unie zavedením uhlíkového cla získala, by měl putovat zpět jako investice na podporu dosažení klimatických cílů jak v EU, tak právě ve třetích zemích, které do EU dovážejí své produkty. Důležité je rovněž zajistit, aby se EU ETS a CBAM doplňovaly a nedocházelo k jejich překrývání.

Jak to vidí Česká republika?

Česká republika, ostatně jako všechny členské státy, v prosinci 55% cíl podpořila. Nebylo to ale bez výhrad. Česko se vzhledem k přítomnosti emisně náročného průmyslu řadí mezi státy, pro které bude transformace na nízkouhlíkovou ekonomiku

nejnáročnější. Pozice ČR k navrhovanému balíčku *Fit for 55* je tak velmi opatrná.

Jak podle ministerstva životního prostředí, tak podle expertů z neziskového sektoru by se zařazení silniční dopravy a sektoru budov pod systém EU ETS mohlo minout účinkem. Důvodem je, že by cena povolenky musela být velmi vysoká, aby její zavedení mělo kýžený efekt.⁹ Vysoká cena emisních povolenek by však podle Ministerstva životního prostředí mohla představovat riziko negativních sociálních dopadů na občany.¹⁰ K tomuto postoji se kloní i výkonný místopředseda Komise pro Zelenou dohodu pro Evropu, Frans Timmermans, který proti rozšíření EU ETS na sektor dopravy a budov explicitně vystoupil.¹¹ Česká republika bude tudíž od Evropské komise vyžadovat důkladnou analýzu dopadů předkládaných reforem na občany a regiony.

Cena emisní povolenky bude společně s investicemi do modernizace dle ministra životního prostředí Richarda Brabce zásadní v otázce odklonu České republiky od uhlí. Uhelná komise doporučila stanovit datum odklonu od uhlí na rok 2038. Polovina členů vlády však preferuje dřívější rok, tedy 2033.¹² Vláda proto zatím o finálním datu konce uhlí nerozhodla. Je však pravděpodobné, že právě kvůli rostoucí ceně povolenky přijde odklon od uhlí ještě o něco dříve než v roce 2033. Již dnes se vysoká cena povolenky citelně dotýká uhelného sektoru a teplárenství. Česká republika proto navíc podporuje, aby součástí balíčku bylo i navýšení prostředků z Modernizačního fondu, který bude financovat projekty podporující dosažení uhlíkové neutrality.

Součástí nového legislativního balíčku by měla být také revize nařízení o sdílení úsilí, které pokrývá emise ze sektorů dopravy, budov, odpadů a zemědělství a rozděluje dosažení emisního cíle

⁹ Europeum, „Doporučení vyplývající z diskuze Národního konventu k reformě EU ETS, 9. 4. 2021 <https://www.europeum.org/data/articles/doporuceni-eu-ets-fin.pdf>.

¹⁰ Euractiv, „Cena emisních povolenek stoupá, chystá se revize systému EU ETS. Co to znamená pro Česko?“ 20. 5. 2021 <https://euractiv.cz/section/energeticka-ucinnost/news/cena-emisnich-povolenek-stoupa-chysta-se-revize-systemu-ets-co-to-znamenava-pro-cesko/>.

¹¹ Euractiv, „ETS revision will include buildings and road transport, EU Commissioner says“ 17. 5. 2021 <https://www.euractiv.com/section/energy/news/ets-revision-will-include-buildings-and-road-transport-eu-commissioner-says/>.

¹² Seznam Zprávy, „Konec uhlí štěpí vládu na dvě poloviny“, 16. 5. 2021, <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/konec-uhli-stepi-vladu-na-dve-poloviny-154311>.

mezi jednotlivé členské státy. Pro Českou republiku to bude pravděpodobně znamenat nové a vyšší cíle v těchto sektorech, které jsou mimo EU ETS a kde doposud docházelo spíše k nárůstu emisí než k jejich snižování.¹³

Závěr

Od nového klimaticko-energetického balíčku *Fit for 55* je primárně očekáváno, že vcelku abstraktní procentní cíl promítne do konkrétních kroků, které bude muset Unie podniknout jako celek, aby cíle dosáhla. Cíl uhlíkové neutrality v roce 2050 vyžaduje především disciplínu všech zúčastněných států a důsledné plnění závazků. I s ohledem na to, že se jedná o čistý cíl, který počítá i s propady uhlíku.

Součástí balíčku, jak bylo zmíněno v úvodu, bude několik legislativních návrhů. Mezi nimi právě reformy EU ETS, nařízení o sdílení úsilí nebo zavedení CBAM, které jsou momentálně velmi diskutované. Především na rozšíření EU ETS o další sektory nepanuje výrazná shoda.¹⁴ Evropská komise bude muset důsledně zvážit veškeré okolnosti a dopady, které by nová legislativa mohla mít na spotřebitele.

Česká republika je k připravovanému legislativnímu balíčku *Fit for 55* tradičně skeptická a zdůrazňuje především potřebu udržení konkurenceschopnosti jak Evropské unie, tak členských států.

Evropskou unii čeká velmi náročná dekáda, během které bude muset snížit emise v takovém rozsahu, ve kterém je snížila v posledních 25 letech. V souladu se základní tezí Zelené dohody pro Evropu musí EU pracovat na přetvoření ekonomiky v duchu dlouhodobé udržitelnosti, ale zároveň rozvíjet konkurenceschopnost evropských firem. Balíček *Fit for 55* a zelená obnova po pandemii mohou být základními stavebními kameny nové evropské klimatické architektury.

¹³ CAN Europe, “NECP Tracker – Czechia”, <https://unify.caneurope.org/policy-areas/necp/czechia/>.

¹⁴ Euractiv, „ETS revision will include buildings and road transport, EU Commissioner says“ 17. 5. 2021

<https://www.euractiv.com/section/energy/news/ets-revision-will-include-buildings-and-road-transport-eu-commissioner-says/>.

Květen
2021

O autorovi

Lucie Vinařská studuje evropská studia a právo na Univerzitě Karlově. Absolvovala stáže v odboru politik EU při Ministerstvu zahraničních věcí ČR, na Stálé misi ČR při OSN nebo také v kanceláři europoslance Ludřka Niedermayera. Dlouhodobě se zabývá přístupem ČR k ochraně životního prostředí v EU. V rámci praxe nyní působí v asociaci Zelený kruh.

O Prague Climate Talks

Tento policy paper slouží jako podkladový materiál pro debatu Prague Climate Talks. Prague Climate Talks je platforma pro diskusi na vysoké úrovni o komplexní problematice změny klimatu. Projekt organizuje Institut pro evropskou politiku EUROPEUM ve spolupráci s Heinrich-Böll-Stiftung Praha a pod záštitou Informačního centra OSN Praha.

O Institutu pro evropskou politiku EUROPEUM

Institut pro evropskou politiku EUROPEUM je neziskový, nepolitický a nezávislý think-tank, který se zaměřuje na evropskou integraci a soudržnost. EUROPEUM přispívá k posilování demokracie, bezpečnosti, stability, svobody a solidarity napříč Evropou a aktivnímu vystupování České republiky v Evropské unii. EUROPEUM provádí původní výzkum, organizuje veřejné akce a vzdělávací aktivity a formuluje nové názory a doporučení ke zlepšení domácí a evropské politiky.

Kontakt

Web: europeum.org

Adresa pražské kanceláře: Staroměstské náměstí 4/1, 110 00, Praha 1

Tel.: +420 212 246 552

E-mail: europeum@europeum.org

Adresa bruselské kanceláře: 77, Avenue de la Toison d'Or. B-1060 Brusel, Belgie

Tel: +32 484 14 06 97

E-mail: brussels@europeum.org

Další publikace najdete u nás [na webu](#).

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikací odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Spolufinancováno v rámci programu Evropské unie „Evropa pro občany“